

4343

Don
LEONIDA GEORGESCU-GRUIAN

INDRUMĂRI NOI ȚĂRĂNIMEI

— CONFERINȚĂ —

Ținută în ziua de 15 Februarie la Societatea „Prietenii Științei”

CRAIOVA

Institutul de Arte Grafice „SAMITCA”, Societate Anonimă

LEONIDA GEORGESCU-GRUIAN

INDRUMĂRI NOI ȚĂRĂNIMEI

— CONFERINȚĂ —

Ținută în ziua de 15 Februarie la Societatea „Prietenii Științei”

CRAIOVA

Institutul de Arte Grafice „SAMITCA”, Societate Anonimă

De același autor :

- 1) Selecțiunea vitelor bovine pe domeniul Darabani-Codreni.
 - 2) Perfecționarea rasei autohtone de vite bovine prin mijlocirea crescătorii statului.
 - 3) Metode noi de cultură (Dry Farming, Listter, Ryff-Bourdiol).
 - 4) Invățământul agricol la noi.
 - 5) Probleme agrare de actualitate.
-

P R E F A Ț A

Intreaga frământare produsă de reforma agrară adică prefacerea marelui proprietăți în proprietate mică țărănească, nu și-ar atinge scopul, în gradul, care ar trebui, dacă nu va avea ca rezultat, ridicarea țărănimii pe o treaptă de civilizație mai înaltă.

Netăgăduit, că aceasta se va produce, în mod inevitabil, cu vremea, însă după multe etape, cotituri și poate dări înapoi temporare, dacă nu se va îndruma la timp și în mod rațional.

Că este nevoie de o îndrumare serioasă, nu mai este de vorbit, a cugeta alt-fel ar fi, a păcătui contra intereselor superioare ale națiunii, ca un popor căruia i-sa dat în deplina stăpânire 94 % din suprafața cultivabilă a pământului țării—izvorul principal de avuție—și în același timp, cel mai larg drept cetățenesc—votul universal—să fie lăsat în voia soartei, a băjbăi pe întuneric, când în mijlocul lui, se găsesc 60—80 % analfabeți, când până acum, a dus un trai de neoiobagie, care l'a ținut într-o stare de inferioritate și abrutizare.

Și dacă necesitatea de îndrumare a țărănimii este de netăgăduit, atunci se pune întrebarea, cine s'o facă și cum s'o facă ?

*Negreșit incumbă statului îndatorirea să ia măsuri, pentru ca, izvorul cel mai însemnat, de producțiune și meșteșugul celor mai numeroși muncitori ai țării, **agricultura** să fie perfecționată; iar poporul de la țară, care formează însăși națiunea, să fie ridicat la o treaptă cu adevărat civilizată; însă ori câtă bună voință, ar avea guvernele țării, nu pot îmbrățișa pe deplin — mai ales în perioada de refacere prin care trecem—toate laturile acestei esențiale opere, și pentru coplectare revine îndatorirea tuturor, cari prin cultura și situația materială; sunt în posibilitate a contribui cu activitatea și obolul lor.*

Cum să se facă această îndrumare ? Să primeze partea economică sau partea spirituală ?

Sunt pătruns în adâncul cugetului meu, că instrucțiunea primară, răspândită cu profunziune în masele populare, unită strâns cu răspândirea cunoștințelor tehnice, ar da posibilitatea poporului nostru, ca într'un interval scurt, să ajungă la rezultate uimitoare și îmbucurătoare, pentru toți iubitorii neamului românesc.

Nu am pretenția, în conferința de față, să fi făcut descoperiri noi, ci numai, concentrarea de idei, asupra mijloacelor de îmbunătățire, a stării țăranului, și cari ori cât de banale s'ar părea, totuși trebuiesc repetate, până la deplina lor înfăptuire.

Leonida Georgescu-Gruian.

Indrumări noi țărănimei¹⁾

PARTEA I

Se vor întrebă o parte din onoratul nostru auditor, ce rost are, la societatea „Prietenii științei” o conferință ca aceasta, despre îndrumările țărănimei, când nu ne aflăm nici la o asociațiune de agrarieni, agronomi sau alți profesioniști; a căror ocupațiune să fie în strânsă legătură, cu viața rurală, nici la o reuniune țărănească, direct interesată în chestie, ci la o societate științifică, cu un auditor select, — nu mai este de vorbit, — dar de o mare diversitate de îndeletniciri și în majoritate streini de ocupațiunea rustică a țărănimei.

Iată explicațiunea. Totdeauna, pătura intelectuală din care fac parte și membrii societății „Prietenii științei” au privit cu simpatie, chestia țărănească căci țăranul fiind elementul, cel mai curat românesc, toți iubitori de neam, s'a interesat de viața lui din punct de vedere generos, plecând dela concepția aceasta, că clasa țărănească formează 80% din populația țării, și ca valoare etnică, ar reprezenta națiunea românească în gradul cel mai înalt, dar aceasta, zic mai mult din punctul de vedere idealist, nu și din punctul de vedere al reciprocității intereselor, după cum se prezintă situația astăzi.

Înainte, prea puțini priveau această chestiune în tot complexul ei. Între cei puțini clar văzători și iubitori sinceri ai țărănimei a fost și marele patriot Mihail Ko-

¹⁾ Conferința ținută la Societatea „Prietenii Științei” din Craiova la 15 Februarie 1922.

gălniceanu care zice: „ce ar fi nația, ce ar fi țara, dacă „țărani noștri ar fi nenorociți! Țărani sunt pentru mine „însuși elementul cel mai puternic al naționalității române, „țărani sunt însăși țara“. Și mai departe: „In îmbunătățirea „soartei țăranilor văd întemeierea naționalității române“.

„Câtă vreme țăranii vor fi sub jug, vor fi considerați „numai ca niște mașini bune de produs grâu și păpușoi, „până când ei nu vor fi lipiți către țară prin drituri și a- „vere, până când într'un cuvânt nu vor fi cetățeni, nu vor avea nație“.

Așa privea marele patriot chestia țărănească, dar, pătura conducătoare, în afară de sentimentele lor generoase, naționale, în care se coprindea țărănimea, în celelalte raporturi economice zic, îi consideră pe țărani ca pe niște mașini, „bune de produs grâu și păpușoi“ și aceste mașini erau conduse cu ajutorul legilor de învoeli agricole de marii producători de grâu și păpușoi, cari pe suprafața cea mai mare a țării ce dețineau în stăpânire, produceau cantitativ și calitativ aceste cereale de întreceau consumul intern și mai rămânea pentru export în așa măsură, că țara noastră era considerată a 5-a țară din lume exportatoare de cereale și din Europa a doua după Rusia, ceea ce îi asigură o balanță comercială foarte fericită, cu un excedent de export însemnat, de unde creditul ridicat al țării, prosperitatea economică, și situația financiară înfloritoare, progrese pe calea culturală și tehnica chiar, încât s'ar fi părut, că țara aceasta și cu ea întreg poporul, e în culmea fericirii!.. Fără însă a se băga bine de seamă întunericul beznă, care domnea la țară, cu un cortej întreg de mizerii, insuficiența alimentară, care puneă populația țărănească, sub un regim cronic de foamă, slăbindu-i organismul, îl expunea la boli, fără îngrijiri medicale eficace, fără regim igienic, ceea ce îi provoacă degenerarea progresivă și în acelaș timp, făcea să mocnească în sufletul său amărăciunea, nemulțumire și ură către clasa conducătoare.

Vroiți un exemplu îndestul de evident că așa se petreceau lucrurile? Iată-l:

În 1906 guvernul cu concursul întregii clase suprapuse, a organizat grandioasa expoziție, numită, expoziția jubiliară din Parcul Carol, a cărei splendoare, de manifestare a progreselor economice, comerciale, industriale, tehnice, culturale, pentru o perioadă, așa scurtă, care a parcurs-o țara noastră dela prefacerea ei din o stare socială de iobăgie — elacă, la organizația capitalistă, a uitat Europa, și îmbătat până la paroxism pe patrioții noștri, în special pe guvernanții de atunci, încât nu a băgat de samă, că în timpul, când se organizează expoziția, de care vorbim, tot atunci se desvoltă embrionul celei mai mari revoluțiuni sociale dela noi, acea din primăvara anului următor 1907.

Ceeace pentru mine caracterizează în deosebi contrastul acesta este următorul fenomen. Toți bărbații politici și intelectualii țării atât în parlament, cât și prin scrierile, de tot felul publicate în reviste, broșuri etc., se mirau cum revoluția țărănească, să se producă într'un an de mare abundență agricolă? Înțelegem, ziceau ei să izbucnească o asemenea revoluție într'un an de sărăcie, de mare lipsă agricolă, dar într'un an de abundență!... ceeace dovedește că deși revoluția s'a produs sub ochii lor, tot nu-i înfelesese rostul.

Între alții au fost un prim ministru, care zicea că trebuie căutate cauzele revoluției printre agenții streini, iconari ruși, etc., pe când în realitate cauzele erau chiar factorii economici autohtoni ajutați în desvoltarea lor de însăși guvernele țării, după cum vom arăta mai jos.

De asemenea, un exemplu de superficialitatea clasei suprapuse, față de manifestațiunile de revendicare ale populației țărănești este aceasta, că toți parlamentarii și scriitorii, chiar imediat după revoluție, preconizau că începutul acelei revoluții, de când s'a produs excesele violente, pe la sfârșitul lunei Februarie 1907 la Flămânzi, județul Botoșani, pe când în realitate manifestațiuni ale revendicărilor țărănești au avut loc, încă din luna August, Septembrie 1906, pe când se pregătea strălucitoarea expozițiune din Parcul Carol, iar excesele dela Flămânzi creau consecin-

tele nenorocite ale unei demonstrațiuni agrare neluate în seamă la timp. Iată cum: În județul Dorohoi, comuna Sârbi, o comună mare compusă din oameni foarte muncitori se află o moșie înlinsă cu același nume, proprietatea Spiridoniei — adică a Eforiei Sf. Spiridon din Iași.

Această instituție arendase moșia despre care vorbim, unui membru al trustului — de tristă memorie — Fischer, anume lui Froim Fischer.

Acolo învoelile agricole, deși nu erau direct apăsătoare, ca în Muntenia, dar cereul de fier, care îl strângea în mizerie pe țăran, creă reducerea suprafeței, care i se da lui s'o cultive pe seama sa în bani, și aceasta bine înțeles în corelație, cu o cât mai mare suprafață, pe care s'o muncască țăranul în mod definitiv, pentru arendaș, așa că, *el cu inventarul și vitele lui*, muncă toată vara pentru arendaș și *iarna pentru a-și întâmpina diferite nevoi ale lui* *eră nevoit a mai lua bani dela arendaș*, și dela jumătatea iernei până toamna, lua porumb pentru hrana lui și a familiei, tot din pătulul arendașului, pentru care, își angajă brațele din nou pe anul următor.

Țăranii, ca să scape de această mizerie, a cerut Spiridoniei să le arendeze lor direct moșia Sârbi, oferind arenda mai mare chiar, numai să scoată pe arendaș imediat din moșie. Spiridonia a refuzat, iar țăranii văzând aceasta au eșit cu plugurile la câmp și au început a ară, pe seama lor; și sătenii nu au cedat, astfel că Spiridonia a fost nevoită a le arenda imediat jumătate din moșie.

Aceasta, cu drept cuvânt, s'a interpretat de țărani în tot județul Dorohoi ca un triumf al țăranimei.

În toamna aceia chiar 1906, sătenii din comunele Dămăcheu, Ivaucăuți, Oroftiana, Philipăuți, Hudești etc., au făcut demonstrațiuni agrare, un fel de grevă generală, nevind a se angaja, după cum eră obiceiul, până nu se obligă arendașii și proprietarii, să le dea în arenda suprafețe mai mari, pe cari sătenii să le cultive pe seama lor, și să micșoreze proporția de firte adică suprafața cum am zice aici de pogoane definitive, care trebuia să le muncască țăranul pentru arendaș.

De regulă arendașii și puținii proprietari cari cultivau în regie moșiile, au refuzat aceasta, țărani înșă le dădeau termene, când să le comunice rezultatul afirmativ, al revendicărilor lor, și la termene veneau din nou, fie că găseau sau nu pe arendaș, când se dedau la manifestațiuni cu un caracter agresiv, pe unii arendași evrei îi îmbarcau și îi scoteau din conace și sate, trimeșându-i la orașe, sau produceau ușoare deteriorări la conace, aceste manifestațiuni, care la început nu erau însoțite de violențe și desordine însemnate, ereau interpretate de sătenii din comunele și județele vecine, ca un mijloc de a-și valorifica drepturile lor, de a lua ei cu arendă moșiile respective și la care trebuia să se dedeă obligatoriu cu toții, spre a nu pierde drepturi după părerea lor, demonstrațiuni cari mai târziu au degenerat în acte violente, alimentate și de alte circumstanțe, cum au fost acele dela Flămânzi din Botoșani, de neînțelegerile între trustul Fischer și Costiner, iar de aci, știm ceeace s'a petrecut, că din nordul Moldovei revoluția s'a prăvălit în partea de jos a Moldovei și s'a întins în Muntenia și Oltenia, unde s'a manifestat în modul cel mai violent, pentrucă în adevăr, învoelile agricole, pentru săteni au fost cele mai grele din tot regatul.

Reținem, dar ca abundență agricolă, ceeace pentru contemporani, ai revoluției nu ar fi trebuit să fie o cauză, aceasta în realitate a favorizat foarte mult revoluția, fiindcă, tocmai această abundență le dedea posibilitatea sătenilor să depună, bani mai mulți la băncile populare, să strângă capital necesar, să se simtă mai puternici, pentru plata arenzilor și să țină limbagiul acesta: „Dați-ne nouă moșiile cu arendă, că și noi avem bani să plătim arendă, și este un motiv mai mult, ca să ne arendați, nouă moșiile fiindcă, noi, părinții și strămoșii noștri le-au muncit“. Iată dar, că cu ajutorul băncilor populare reglementate, organizate și încurajate de stat s'a dezvoltat elemente noi, de producțiune, menite a disolvă forma de producție agricolă, arendașia în prima linie,— și în special sistema de arendare a trusturilor, Fischer, Costiner etc., cari coprinsese nordul Moldovei. Deci acestea, au fost un puternic

agent autohton dezvoltat, prin încurajarea statului, despre care am amintit mai sus și pe care bărbații noștri de stat nu prea îl zăreau, și căutau pe autorii revoluției, printre iconarii muscălești, etc.

Din cele arătate reiese că clasa suprapusă, nu a cunoscut realmente nici durerile nici mijloacele de vindecare ale țărânimii.

Ce se întâmplă acum însă, când avem votul universal și când avem 94% din suprafața arabilă a țării românești în mâinile țărânimii?

Astăzi, mai poate rămâne clasa suprapusă, intelectualii, indiferenți la manifestările vieții economice, la îndrumările țărânimii? mai poate să o intereseze numai platonice și în mod ideal, viața țărânimii ca mai înainte?

Evident că nu. Pentru a demonstra aceasta, cred că nu trebuie mare trudă.

Să luăm 2 exemple: Ce s'ar întâmpla, dacă țărânimia conștientă de puterea numărului ei, s'ar hotărî la un moment dat, la o alegere generală, de exemplu, să dea la o parte pe toți reprezentanții clasei conducătoare, grupați în vechi și noi partide cu emblema: steaua, cercul, triunghiul, etc. etc., și ar pune sub o emblemă oarecare, să-i zicem sapa, fârnăcopul, toporul, etc., reprezentanți de ai lor, țărâni sadea, cari, nu știu să conducă bine o gospodărie țărânească, dar destinele țării, și pe aceștia iar întronă la cârma țării?

Așa că perspectiva aceasta nu surâde? Iată ce zice d. C. Banu într-o conferință a sa la societatea cultura satelor:

„Cât despre necesitatea unei activități la sate, ea „este evidentă. Nu numai pentru că țărânimia este fundamentul natural al statului și rezervorul de energie națională, dar pentru că prin sufragiul universal s'a deplasat „centrul de gravitate al organismului nostru politic și social la sate și deci suntem datori să căutăm a întreprinde „o operă de pregătire culturală în lumea acestora“.

Deasemenea ce ați zice dv., când fiecare țărân s'ar hotărî să cultive grâu cât îi trebuie lui pentru casă, pen-

tru colivă, pentru câțiva colaci la anumite zile mari, pe an, etc., iar porumb numai cât îi necesită pentru hrana familiei lui și pentru nevoile gospodăriei și restul terenului l'ar lăsa islaz, de pășune și fânețe pentru vitele lui, cu care face transpoarte, ceeace ar fi mai ușor pentru el.

Așa este, că o mare nenorocire, s'ar abate peste țară, că această stare de lucruri ar atinge imediat, clasa suprapusă, orășenească, și o catastrofă economică asemănătoare cu infernul din Rusia, s'ar abate. — Doamne ferește—peste țară? Totuși e lucru cert, că suprafața semănată cu grâu în toamna trecută în vechiul regat, e în deficit cu un milion și jumătate de ha față de timpurile normale.

Dar în afară de cazurile extraordinare luate ca exemplu să examinăm, în situația actuală, corelațiunea între o societate științifică să îi zicem „Prietenii științei“ și îndrumarea țăranilor.

Progresul științei nu este și el influențat în bine sau în rău de prosperitatea economică și financiară a țării? Laboratoarele de tot felul, cari, cu foarte mari greutăți, chiar înainte de războiu se organizau și se îndeșteptau, cu aparate, instrumente, materiale de cari aveau nevoie; nu sunt acum în dezorganizare, în suferință, din cauza scumpetei; în general și a situației precare financiare a statului? Valuta scăzută nu îngreunează aprovizionarea lor cu cele necesare?

Apoi scumpetea vieții nu distrage pe savanți și cei ce îi secondează, dela cercetările științifice? Netăgăduit că da, și avem în privința aceasta un studiu foarte judicios al savantului nostru d. profesor dr. G. Marinescu, publicat în revista „Renașterea Română“ din Februarie anul 1921.

Cu un cuvânt dar de prosperitatea economică a țării este legat progresul științific, care contribuie la progresul tehnic, în toate ramurile de activitate omenească și fără de care, nici un popor nu poate merge înainte, în crearea de bogății, după cum nu a putut merge înainte, în acțiunea de distrugere a bogățiilor și vieților omenești și pentru a învedera mai bine aceasta vom aduce un singur exemplu din timpul războiului:

Germania în 1916 blocată și pusă în situația de a nu mai avea azotatul de chili, baza de fabricație aproape a tuturor explosibilelor, cră deci silită să capituleze, ea însă, grație studiilor de laborator reușește să prepare acidul nitric din aerul atmosferic, și își asigură astfel posibilitatea de a continua războiul.

Instituțiile științifice, au nevoie de sprijinul financiar și aceasta este în strânsă legătură la rândul său, de prosperarea economică a fiecărui popor, la noi în special de progresul agricol, al țaranului, de oarece, tot cerealele pentru țara noastră, va rămâne pentru multă vreme, articolul principal, care să ridice în favoarea noastră balanța comercială a exportului, să îmbunătățească valuta, să înlesnească deci, pe toate căile progresului științei și să facă spornică activitatea științifică în general.

Iată deci interesul și rostul conferinței: îndrumarea țărănimei la societatea „Prietenii științei“.

Cer dar ertare dacă introducerea aceasta păcătuiește prin lungivitatea ei.

II

După cum am arătat în partea introductivă, țărănimea constituie 80% din populația țării, ea deține acum 91% din întreaga suprafață cultivabilă, și că valoarea cerealelor înainte de războiu constituia 90% din costul întregului nostru export, și acum producția acestor cereale, se află aproape în întregime în mâna ei, iată dar motive puternice, de a ne ocupa de îndrumarea țărănimei pe calea progresului.

Vom examina în trăsuri generale, starea actuală a sătenilor, din punctul de vedere, economic, social și moral, dacă este satisfăcătoare, sau cel puțin pe cale bună, spre a asigura proprietatea și fericirea neamului nostru, sau suntem la o mare răscruce de drum, unde evenimente exterioare ne-a impus să ajungem, mai repede, de cum trebuia, la înfăptuirea unor reforme mari, pentru cari

țăranul nostru, nu a avut pregătirea necesară, în care caz trebuie, acum cel puțin noi să ne jalonăm linia de conduită, să muncim fără preget, o muncă creatoare, ceas cu ceas, pentru așezarea pe temelii solide a edificiului nostru național.

Negreșit, că trebuie mai întâiu, să privim poporul nostru, așa cum este, adică cu însușirile lui bune și rele, căci după cum zice d. S. Mehedinți „în poporul de jos nu-s nici îngeri, nici demoni“.

Să vedem dar și la poporul nostru cece e bun să păstrăm, iar cece e rău să îndreptăm.

Vom începe, a examina modul cum muncește, cum locuiește, cum îngrijește de avutul său, cum se îmbracă, cum se hrănește și cum se cultivă.

După toate observațiunile făcute în toate regiunile țării, vorbim de vechiul regat și aceste observațiuni se pot aplica cu oarecare gradatie și la o parte din provinciile alipite

Țăranul român muncește efectiv 120—150 de zile din 360 zile pe an, restul le trece cu te miri ce și mai nimic, împrejurul casei.

În sezonul de iarnă afară de unele transpoarte de lemne și diferite materiale într'un număr mic de zile, restul timpului îl trăește nemuncind.

Nu exercită nici o industrie domestică, din materialul care se găsește la îndemână; care să îi ocupe brațele când nu muncește la câmp, ogorul îl lucrează în mod empiric, arăturile le face superficial, alegerea seminței se bucură de prea puțină trecere în ochii lui, tratarea semințelor contra boalelor criptogamice, în multe părți nu se face de loc, întreținerea holdelor lasă de dorit, adesea se văd lanuri, de departe cu diferite aspecte precum roșiu, galben, mov, după cum predomină buruienile ca: mac, sălbatic, muștar, sau rapiță sălbatică ori pălămidă, ale căror flori au colorile, roșiu, galben, mov și dau tonul acestor aspecte.

Sătencele înainte vreme se îndeletniceau cu industria casnică, cu țesăturile de lână, în, cânepă și apoi de bum-

bac, ce făceau ocupațiunea variată, susținută și aducătoare de mari foloase trebuințelor gospodăriei. În timpul din urmă, produsul muncii agricole, fiind mai cu preț, pe deoparte, iar pe de altă parte, țesăturile industriale, importate din alte țări, vânzându-se pe piețele noastre, foarte puțin și fiind de înfățișare ademenitoare prin descurile și culorile lor, țărăncile noastre din nenorocire au pierdut obișnuința de a mai lucra, asemenea țesături și astăzi când toate acestea, sunt foarte scumpe și de calitate mai proastă, nu mai revin la vechea industrie casnică, ci, se resemnează, în așteptarea vremurilor mai bune.

Vitele nu le îngrijesc, ceea ce ar trebui să facă mai cu seamă iarna, când nu au alte trebi de făcut; nutrețul nu numai că nu este supus, la anumite preparațiuni, dar nici nu îl pun măcar în esli, ci mai adesea îl aruncă pe pământ, unde vitele îl calcă în picioare făcând mare risipă.

Din această cauză, în unele regiuni, spre a ține vitele în stare bună, se face o adevărată risipă cu porumbul, care se dă sub formă de uruială.

Locuința țaranului nostru nu îndeplinește nici condițiunile igienice nici morale. Într-o încăpere insuficientă locuiesc, un număr prea mare de ființe, clăie peste grămadă, de toate etățile și sexele, și adesea mai introduc și animale, precum vitei, porcei, miei, cloști etc., astfel casele se găsesc cu un aer viciat în permanență, și te miri de cei ce locuiesc în ele, nu cum, de nu sunt mai sănătoși, ci cum mai trăesc. Primăvara în general populațiunea sătenească, are un aspect, de ființe eșite din spital.

În curte le lipsește adesea magaziile proprii pentru păstrarea cerealelor.

Grajdurile sau lipsesc cu desăvârșire, sau sunt neigienice, animalele îndură mari deperdițiuni din cauza asprimilor climaterice.

Imbrăcămintea lasă de dorit, mai ales la copii și sexul feminin: țărancele în unele regiuni, umblă iarna desculțe, pe timp friguros și chiar pe zăpadă.

În general hainele nu sunt corespunzătoare aspririi intemperiilor și variațiunilor climaterice, adesea vedem

țărani purtând în cap căciuli de oaie vara, în timpul zăpucului celui mai mare. Din indolență, preferă să trăiască în mizerie complectă, decât să-și facă haine corespunzătoare, spre a rezista gerului și a avea posibilitate să muncească.

În mod excepțional din fericire am văzut oameni la țară petrecând iarna în stare de hibernare. Lâncezând pe cuptor, și hrănindu-se drept legume numai cu crupi calde adică terciu.

În privința hranei țărănul român, de obicei se alimentează nu numai frugal, dar prost și insuficient. Baza hranei lui o formează mămăliga, fasolea, varza, ceapa și diferitele burueni, pe care le culege de pe câmp, precum: susai, știr, lobodă, urzicile, șlevia sau dragaveiul, etc., cari le consumă proaspete, muiate în oțet, sau foarte sumar fierte.

Iată, ce ne spune privitor la insuficiența alimentației d. dr. Urbeanu, în (cercetări noi asupra alimentației populațiunilor) „Dacă fixăm pe baza unei evaluări bine chibzuite, la un kilogram pe zi de fiecare suflet, cantitatea de porumb necesară, pentru trebuințele alimentare, n'a revenit, după statistica agricolă, în ultimile cinci zecimi, de locuitori mai mult de 750 grame de cereale pe zi, prin urmare cu $\frac{1}{4}$ mai puțin decât strictul necesar“.

O altă constatare, „cantitatea mijlocie de carne, ce intră în hrana populațiunei rurale este, în timpuri normale chiar, mai mică de 3 kg., de suflet pe an, sunt însă județe unde cantitatea nu ajunge la un kgr.“ Dr. Felix.

Cu privire la pelagră boala celor prost hrăniți. D. dr. I. M. Dinescu, iată ce constată: „Apare această boală în Moldova, în 1830 și în curând acest pârjol cuprinde toată țara, în așa fel, că în anul 1900 erau 20.000 pelagroși, în 1905 100.000, la 1913 vreo 450.000 și azi 1915, de sigur sunt o jumătate de milion.

„Mortalitatea copiilor merge crescând la 1870 au murit copii până la vârsta de un an 12,6%, la 1900 însă 20%“.

Aceleași triste constatări le face statistica recrutărilor

și numai prin aplicarea unor condițiuni extrem de scăzute, cu privire la constituția fizică a recruiților, se mai pot complectă cadrele armatei române.

Ceeace este mai rău, că chiar atunci, când dispune de alimente, nu se pricep la buna conservare și utilizare a lor, țărânca nu are nici cea mai elementară cunoștință de arta culinară.

Din nenorocire prețuiește prea mult alcoolul.

În toate comunele, din sudul județelor Mehedinți, Dolj, Romanați, Teleorman, unde cerealele se produc în cantități mai mari, au luat obiceiul rău dela trupele de ocupație, de a fabrica alcoolul în mod primitiv din grâu și porumb. Transformă făină de grâu în pâine, pe care o rupe în bucăți și o pune într'o puțină cu apă caldă, apoi pune porumbul la germinat și după încolțire îl amestecă în aceeași puțină la un loc cu pâinea, unde fermentează în 8—10 zile și apoi cu ajutorul oricărei căldări din gospodărie, căreia îi face un capac de lemn și țevi de orice tablă, sau în lipsă de tablă, din lemne de cireș, vișin sau salcie și astfel își rostește alambicul, cu care produce destilația și scoate un răchiu, în care se găsește pe lângă alcoolul etilic comestibil și alcoolii superiori metilici, neeliminați prin rectificare, foarte vătămători sănătății, la cari se mai adaugă și toxine de anume precipitați de zinc, cupru dela cazane și țevi confecționate din asemenea materiale și totuși această băutură, fiind în abundență o beau la discreție, bărbații, femeile, bătrânii și tinerii și chiar copiii de școală. Învățătorul dela Gângiova în toamna anului 1919 ne-a spus, că au venit la școală dimineața copii în așa stare de beție încât, a trebuit să-i înapoieze acasă, căci nu se înțelegea cu ei.

Acest alcool atacă stomacul, sistemul nervos și duce la nebunie și degenerarea neamului.

Principiile de igienă oricât de elementare, nu le cunoaște țărânul nostru, camera în care locuiește dela începutul ernii, până sosese zilele călduroase de primăvară nu se aerisește, decât prin circulație pe ușe.

Curățenia în interiorul casei lasă foarte mult de do-

rit, camerile nefiind pardosite cu scânduri, în pământul de pe jos se încheie oftica și alte boale, în general în casele țărănești forfotesc paraziți, ca stelnițele sau ploșnițele.

În cazuri de boli molipsitoare, nu se ferește de contagiune, pericolul microorganismelor ne văzute cu ochii adică al microbilor nu îl banuiesc.

Dacă s'a îmbolnăvit o pasăre sau un animal, când a prins de veste, și nu mai este speranță de salvare, îl taie, căci „este păcat să moară mortăciune“, și carnea o consumă; cadavrele dela animalele moarte le aruncă prin vâlcele, prin șanțurile șoselelor, fără a le distruge sau îngropa.

Țăranul se culcă pe pământul umed, și rece, fără multă ezitare, când se îmbolnăvește se plânge de vătămătură, la inimă, — sau că un vânt rău l-a pocit, i-a paralizat o mână, — un picior, și să duce pe la vrăjitoarea din sat, să-i descante, să stingă cărbuni în apă neîncepută, spre a alungă pe necuratul, dând timp boalei să submineze organismul și atunci moare că „i s'a isprăvit zilele“.

Starea culturală. Majoritatea sunt neștiutori de carte, 60—80%, dar nici procentul acela mic, de știutori de carte, nu citesc cărți utile, distractive, moralizatoare; mulți din cei, cu știință de carte, au pierdut obișnuința a mai citi, abia se mai iscălesc.

Săli de lectură nu se pomenesc la țară, biblioteci populare nu există, teatre populare de asemenea, la țară domnește întunericul și ignoranța, singurul local unde se pot adună sătenii este cârciuma; acolo obișnuit este un nivel moral scoborât sub toate raporturile.

Credința religioasă a slăbit, la biserică nu se duc de cât la Paști și Crăciun. Fanatic și superstițios, ține sărbătorile păgânești abolite de biserică creștină, printr'o enciclică episcopală, precum: Marțile, joile după Paști, foca, palie pentelie, sânzienele, philipii, etc., preferind să piardă culturile înăbușite de burueni, în loc să lucreze în aceste zile.

Nu putem să nu ne îngrijim de starea culturală a unui popor la care înjurătura și bătaia sunt atât de frecvente și slăvite: Iată ce zice d. proff. Mehedinți.

„Poporul românesc înjură azi cu o adevărată pornire. Pentru un lucru de nimic, înjurătura e gata. Ce auzi la munca câmpului, prin fabrici, la cazărmi și chiar în preajma școalelor și a bisericelor te înmărmurește. Până și în împrejurări grele, când ai crede că fiecare cuvânt trebuie să fie cântărit, Românul tot n'a isprăvit cu înjurătura sau cu vorbele rele“.

În privința bătăii tot d. Mehedinți ne spune:

„E atât de incredințat românul de binecuvântările bătăii, încât are o vorbă: „bătaia e ruptă din rai!“ Dar sistemul nu se mărginește numai la vite, ci trece și la om“.

Mai întâi trebuie bătută femeia: „muerea ne bătută e ca moara neferecată“, apoi trebuiesc scărmanați copiii, și cine se întâmplă sub acelaș coperiș, căci „unde dă tata, crește carnea“.

Așa dar bătaia ridicată la înălțimea unui principiu! un cântec de nuntă spune miresei, aceste blajine cuvinte:

„Pe unde stau florile

„Cum ori sta palmele“!

E în adevăr covârșitor de tristă inconștiența acestui obicei sălbatic și e dureros pentru noi să constatăm atâtă înapoere.

III

Și totuși când acest popor a fost chemat, să rupă lanțurile cari țineau încătușați de veacuri pe frații noștri de peste hotare, ei n'au precupețit un moment jertfa cea mai mare, aceea a sângelui și a vieților lor, și au alergat cu tot avântul pentru îndeplinirea acestei înalte datorii; de aceea nu se mai putea, ca fiii unui popor, care se ridică la înălțimea de liberatori ai fraților săi, când se întorceau la bordeele lor, unde erau stăpâni numai pe cenușa din vatră, să intre în jugul robiei economice, și desigur aceasta a contribuit, ca ideea noii repartiții a proprietății, adică exproprierea și improprietărirea sătenilor, precum și acordarea votului universal să fie aprobate, în acele timpuri de restriște dela Iași, de către toată lumea,

chiar de aceia, cari până aci se luptau din răspuțeri, a nu se înfăptui.

Dacă lanțurile, cari încătușau pe țărani de glia de pământ s'au rupt, rezolvându-se astfel o latură a chestiei agrare, apoi ridicarea lui (țăranului), la rangul de cultivator liber, conștient și civilizat, care să-l conducă la o viață economică, culturală și morală mai superioară, și care constituie a doua latură a chestiei agrare, a rămas încă nerezolvată.

„In noaptea de 4 August 1789 agricultura franceză „sgudui piedicile, — zice Francois de Neufchateau, fost „ministru, și președintele societății de agricultură, care „apăsau atât de greu asupra ei, sub regimul feudal.

„Lanțurile se rupseră și se admise, a se da culturai „solului luminile necesare. Agricultura sclavă trebuia liberată, nu era destul a desrobi sclavii, trebuia a-i și lumina. Răposatul agronom, Radianu zice: „Libertatea „e o binefacere, dar fără instrucție nu e completă. A da „omului libertate fără a-i da instrucție este a-i impune „o servitudine și mai grea: *ignoranța*, cauza tuturor „lelor. A da ochii și a restabili vederea unui orb este o „facere de bine mare, este a creia simțul care-i lipsește, „iată lipsa de care agricultura simte nevoie: lumina. Și mai departe:

„Agricultura în adevăr este o artă din cele mai utile. „Și tocmai pentruca să treacă din stare de meșteșug rural la starea de *artă utilă* are necesitate de cunoștinți „exacte teoretice, căci prin artă trebuie să înțelegem cantitatea de muncă și de știință ce trebuie să posede cineva, „spre a da unui obiect perfecțiune“.

Care este dar mijlocul de întrebuințat pentru atinșerea acestui scop? Cum să începem? Cum să mișcăm, cum să îndrumăm această masă aproape inertă, cărănimă pe calea progresului?

Să introducem munca obligatorie, intensivitatea culturai pământului, îngrijirea rațională a vitelor, cultura plantelor textile și industriale, principiile igienice, știința artei culinare, a industriei casnice etc. etc., pe cale admi-

nistrativă; cu jandarmul modern sau cu dorobanșul din alte vremuri?! cu aplicarea sancțiunilor imediate „manu militari“?!

O imposibilitate!

E o imposibilitate, fiindcă nu ar mai fi conform cu spiritul vremii în care trăim: Principiile democrației, simțul independenței și demnității omenești, a pătruns prea mult în masele populare, în timpul din urmă, mai ales din vremea războiului și orice încercare, cât de timidă pe calea aceasta, ar fi și zadarnică și de efect contrariu.

Iată dar, după noi, mijloacele ce le credem demne de întrebuințat.

Introducerea instrucțiunii primare, cu profunziune în masele populare, astfel ca să nu mai avem nici un analfabet, cultura maselor adânci, dela priceperea cărora atârână foarte mult:

„Instrucțiunea publică zice agronomul Radian, este „cel mai mare resort al civilizației. Este prima datorie a „oricărui guvern, din orice stat liber, d'a instrui poporul „ce conduce, în toate ramurile activității lui.

„Prin instrucțiune totdeauna este mai ușor și mai „frumos să conducem oamenii și să-i facem fericiți. Ignoranța este o grea servitudine și izvorul tuturor desordnurilor publice și morale ale națiunii“.

Acî găsesec prilejul să remarc o inițiativă marcată întemeierea casei cultura poporului, concepută și patronată de Alteța Sa Principele Carol moștenitorul tronului, cărei instituțiuni, se cuvine, a i se da toată sollicitudinea, ca și la toate inițiativele precum liga pentru sănătatea satelor și orașelor etc., cari ar contribui la ridicarea păturii de jos la un grad de civilizație mai înalt, astfel că omul civilizat, să aibă trebuințe mai superioare, să simtă necesitatea, a le satisface, și aceasta să constituie, un *perpetuu stimulent la muncă*, la producțiune, la crearea de bogății.

Și pentru aceasta să-i vină la timp și în mod eficace în ajutor, prin îndrumări raționale, prin exemple bune, vizibile înaintea ochilor, „ochii văzând vor pricepe lucrul mai bine“.

Să se desvolte și organizeze școlile profesionale în special școlile de agricultură, unde tinerile generații, cari s'ar devotă perfecționării acestui meșteșug, să-și câștige în mod desăvârșit cunoștințele necesare, apoi pentru masa incultă, pentru adulți, să se înființeze câmpuri demonstrative în fiecare comună, sau cătun mai însemnat, unde să se pună în evidență, avantajele unor metode mai bune de cultură și întrebuințarea, semințelor mai superioare, dupe rezultatele certe, obținute în câmpurile experimentale regionale sau pe plasă.

Deasemenea, să se propage cunoștințele raționale de întocmirea unei gospodării rurale moderne în tot complexul ei, prin mijlocirea loturilor demonstrative, apoi dezvoltarea celorlalte ramuri prin înființarea pepinierilor, grădinilor de arbori și zarzavat, a viilor, și lăptăriilor și stânelor cooperative.

Stimularea și încurajarea prin acordarea de premii, concursuri și expoziții regulate și de tot felul, dezvoltarea asociațiunilor pentru producțiune și vânzare, produsele muncii țăranului, acordarea creditului în condițiuni avantajoase micului cultivator, prin mijlocirea casei de împrumut pe gaj, mai ales noilor împrumietăriți, cari nu posedă mijloace de muncă pământului ce i s'a dat.

Încurajarea producțiunii prin înlesnirea exportului cerealelor, în vederea realizării maximului de beneficiu, spre a stimula pe cultivatori, la producția cerealelor căutate la export, precum și obținerea în compensație a materialelor și uneltelor de care are el trebuință.

Înființarea de școli ambulante de menaj și gospodărie rurală, încurajarea industriei casnice, a culturei inului și a cânepei, și dezvoltarea industriilor textile de tot felul, a cusăturilor naționale și lucrului manual, dantelărie, dând prilej țăranelor să utilizeze cu folos timpul disponibil, iarna și în zilele când nu muncesc la câmp, apoi dezvoltarea industriilor accesorii agriculturii precum: împletituri de pae, papură, răchită, din materiale prime, cari se găsesc cu abundență în unele regiuni ale țării, și unde brațele lâncezesc, precum și răspândirea creșterii gânda-

cilor de mătase, albinăritului, culegerea florilor și plantelor medicinale, cari se găsesc la noi în abundență și totuși se importă din străinătate, prin prețuri mari. Cu un cuvânt a se utiliza bine timpul, brațele și materialele, ce stau la dispoziția țaranului.

„Plugarii români ca și plugarii lui Virgiliu, vor fi fericiți cunoscând numai bunurile pe care cerul le-a răspândit în acest frumos pământ românesc“.

O înrăurire mare pot avea proprietarii asupra propășirii agriculturii și populațiunii dela țară, hotărându-se a se dedica din tot sufletul ocupațiunii de cultivatori luminați.

„Este greu să apreciezi, cum ar trebui, — zicea comitele de *Cavur* — tot binele ce produce prezența unei familii de proprietar în mijlocul populației agricole.

Binele ce va face proprietarul populațiunii agricole va fi fără glorie și fără răsunet în jurnale, (fără reclama pe care o fac peste măsură unele persoane în România), și nici o academie științifică nu îi va acorda recompense onorifice, influența lui însă va fi imensă“.

Incumbă statului datoria să ia cât mai întinse măsuri pentru aducerea la îndeplinire a celor arătate până aci, precum și a noastră, a oficialilor și neoficialilor, a tuturor, câți dorim binele și prosperarea acestui neam, ca în epoca de refacere totală, să formăm legiuni cari să meargă la țară, acolo unde domnește ignoranța, rutina, indolența și fanatismul și să propagăm, fiecare în ramura sa: agronomii cultura intensă a câmpurilor, medicii higiena umană, veterinarii îngrijirea vitelor; inginerii construirea caselor solide, igienice și eficiente, precum și a dependențelor necesare în gospodărie, oamenilor de legi, îndatoririle și drepturile, ce are fiecare în societate, profesorii a vulgariza știința și a mări simțul patriotic, preoții predicând preceptele religioase și înălțarea credinței către Dumnezeu.

„Oamenii din toate clasele societății cari împlinind „cu sfințenie datoriile profesiunii lor speciale, sunt în „poziție a utiliza în folosul societății cunoștințele lor in-

„structive, întrebuintând momentele libere, spre a perfec-
 „tiona agricultura și industria și interesând pe toți oamenii
 „la producțiune, luminându-le spiritul și formându-le inte-
 „ligența pentru combaterea ignoranței și cucerirea bunei
 stări materiale“.

Nu mai puțin prețioase ar fi contribuțiunile doam-
 nelor din înalta societate, constituite într'o viitoare ligă
 pentru „îndrumarea activității femeiei țărance și forma-
 rea educațiunei ei“.

Răposata Regină Elisabeta a zis: „Viitorul țarei îl
 țese femeia“.

Rolul femeiei țărance e foarte important căci ea con-
 duce hrana familiei, igiena casei, buna rânduială, înfru-
 museșarea interiorului și exteriorului casei, ia parte efec-
 tivă la muncile câmpului, la cultura grădinilor de zar-
 zavat, și ceace este mai important în seama ei este lăsată
 educația generațiilor viitoare, după cum cu drept cuvânt
 zice d. prof. Mehedinți „femeile sunt temelia educației
 „fiecărei generații așa că chiar dacă ele n'ar fi încorona-
 „rea istorică, a fiecărui popor, sunt cel puțin începutul
 „înălțării ca și al căderii lui”, și mai departe „femeile vor
 „putea duce și pe copii repede spre o viață de hărnicie și
 „vrednicie. Vatra, masa și casa lor va fi ca un altar, căruia
 „și bărbatul și copiii îi dau roată cu dragoste și respect.

„Numai unor astfel de femei sfințite prin munca de
 „toate zilele și înțelepte de încercările vieții li se poate
 „acorda matriarcatul moral.

„Fiecare pas al lor e cugetat, de oarece ele își dau
 „seama că nu numai vorba și purtarea lor ci și toate lu-
 „crurile din prejur până și cele neînsuflețite înrăuresc
 „cugetul și simțirea celor din casă“.

„Numai femei, ca acestea vor putea ridica neamul
 „românesc din greutatea în care se sbate acum“.

Dela educația femeii țărance putem zice că depinde
 tot binele și răul precum și ridicarea repede a poporului
 dela țară.

Iată dar o schițare asupra îndrumărilor noi de dat
 țărănimei și nu pot încheia mai bine această modestă con-

ferință decât citând pasajul de mai jos din eugetările Majestății Sale Regina Maria în gazeta Cultura Poporului:

„Nu este dat oricui să fie o lumină, după care să ne „călăuzim, însă lumina ori de unde ar veni ea, este de „mare preț și se cuvine a lua seama spre a nu o stinge și „a rămâne în întuneric.

„Țara noastră a trecut prin foc și pârjol dar s-a oțelit „prin flacăra jertfei și acum este gata în așteptarea a- „celora, cari vor lega rănilor ei, cari vor ajuta-o spre o „viață mai largă, mai bună, mai strălucitoare.

„Noi toți avem partea noastră în reclădirea patriei.

„Să nu fim mai prețios de datoria noastră, în a- „ceastă clipă, să ne arătăm vrednici de vremurile în cari „trăim, vrednici de sforțările ce se așteaptă dela noi, vred- „nici de noua așezare a lucrurilor, cari ar trebui să se o- „rânduiască în măsura jertfelor acelor, cari zac împrăș- „tate în sate și mii și milioane de morminte, peste toată „suprafața pământului și sub apele mărilor. Iar noi doam- nelor și domnilor să ne inspirăm de aceste cuvinte pline de înțelepciune ale Augustei noastre Suverane pentru a da tributul nostru la opera aceasta măreață de ridicarea țărâ- rânimei, căci lucrăm pentru înălțarea neamului românesc.
